

Események, rendezvények

Föld és Ég konferencia Sopronban

A 2008. október 16-18. között Sopronban megtartott konferenciára, az adott alkalmat, hogy 2008-ban volt a Biblia Éve és a Föld Bolygó Nemzetközi Éve is. A találkozót e két kiemelt program hazai szervezői közösen rendezték, több társadalmi és egyházi szervezet közreműködésével. A találkozó nem szűkölködött a magas szintű elismerésben: ERDŐ Péter bíboros védnökséget vállalt, támogatta PÁLINKÁS József, a Tudományos Akadémia elnöke, jelen voltak és aktív szerepet vállaltak NÉMETH Tamás, az Akadémia főtitkára, püspökök, akadémikusok, rektorok, professzorok, több tudományos szervezet vezetője. A sikerhez hozzájárult a helybeli nem szakember közönség nagy érdeklődése.

Az előadók közül a legtöbben az egyszerűbb utat választották, elsősorban a Biblia mint irodalmi mű külső, formai jellegzeteségeinek a mai tudományos geológiával való összhangját keresték.

Ide sorolhatók a református teológusok munkái közül azok, amelyek az ókori természettudományos világnézetet jellemezték a Biblia alapján (KARASSZON István), vagy a teremtés leírásának különféle bibliai műfajait elemezték (ZSENGELLÉR József), vagy egyszerűen a bibliai kánon kialakulásának történetét ismertették (BALLA Péter).

Ide tartozott a legtöbb geológus előadása is, mint pl. az ókori bányászat érzékletes leírása a Jób könyvében (UNGER Zoltán), a Szentföld geológiai szerkezetének szerepe a Holt-tenger környéki katasztrófákban (ZELENKA Tibor), a vízföldtaninak nevezhető események, pl. „a mélységek forrásai”, a vízőzön, a Vörös-tengeren és a Jordánon való átkelés lehetséges természettudományos magyarázata (VITÁLIS György). Tudományosan is értékelhető bibliai felismerés pl. a só mint ásványi anyag jelentősége (NAGY Mihály), a föld adta gyógyszerek említése (LIPTÁK József), vagy a ciklikus földtani jelenségek felismerése és az aktualizmus elvének korai megfogalmazása a Prédikátor könyvében (VICZIÁN István). Ugyanakkor MADARÁSZ Tamás hidrogeológus Péter apostol 2. levelének 3. részét inkább az aktualizmus elve eltéréseként értelmezte, és hangsúlyozta, hogy nincs olyan leírt csodás esemény a Bibliában, amelyet eleve lehetetlennek kellene minősítenünk. KÓKAY József volt az egyedüli, aki éles szavakkal ítélte el a kreacionizmust, bár ő is hangsúlyozta saját vallásos elkötelezettségét. BÉRCZI Szaniszló a föld és ég motívum megjelenését a Biblián túlmenően általános vallástörténeti összefüggésben tárgyalta, inkább a csillagászati vonatkozásokat emelve ki.

A legtöbb szerző kifejezte, hogy a maga részéről elfogadja a keresztény hitet, de elsősorban római katolikus szerzők igyekeztek a Bibliából lesűrhető összefüggő, teológiai világnézetet összhangba hozni a természettudományos világnézettel, elsősorban az evolúció és a földfejlődés gondolatával. Ennek úttörője volt PROHÁSZKA Ottokár 1902-ben megjelent, Föld és Ég című munkája, amelyet DUDICH Endre ismertetett. BOLBERITZ Pál a Szent Tamás-i logika fogalmaival igyekezett leírni a fejlődést kiváltó okokat. Ő és DUDICH Endre voltak azok, akik hangsúlyozták a filozófia köztes szerepét a teológia és a természettudomány között, bár DUDICH Endre szerint ez nem szükségszerűen a tomista filozófia. SÍPOS Imre biológus és szerzetes az ember evolúciójában olyan keresztény értékek fejlődését ismerte fel, mint a együttműködés és a szabadság.

Néhány előadás inkább tudománypolitikai szempontból közelítette meg a hit és a tudomány viszonyát. A házigazda szervező, SZARKA László geofizikus például azt emelte ki, hogy a tudományellenesség és a vallásellenesség korunkban általában egymással szövetségben lép fel. A másik ilyen előadásban NÉMETH Tamás, az Akadémia főtitkára a tudomány mai helyzetét a veszélyeztetett termőföldhöz hasonlította. BREZSNYÁNSZKY Károly, a Föld Éve program vezetője előadásában a program céljait ismertette. Külön erre az alkalomra találó bibliai idézeteket keresett ki mottóul az egyes témákhoz, aláhúзва ezzel, hogy a témák eredete, az orvoslásra váró bajok egyidősek az emberiséggel.

VLADÁR Gábor, a pápai Református Teológiai Akadémia rektorának érdeme a konferenciához csatlakozó Biblia-kiállítás rendezése, amelynek anyaga főleg a Pápai Református Gyűjtemények kincsei közül került ki. Előadásában az eljövendő „új Ég és új Föld” bibliai reménységéről beszélt.

Külön színfoltot képviselt, és a művészeti programhoz sorolható volt KORZENSZKY Richárd, aki a Föld és Ég témára vonatkozó magyar irodalmi idézeteket gyűjtötte össze és adta elő nagyon szellemesen és hatásosan.

A záró kerekasztal-beszélgetésen tudományos és egyházi vezetők vettek részt. A konferencia lezárásaként kis művészeti műsort adott PRODÁN Tímea soproni doktorandusz és KERCSMÁR Zsolt geológus — ez alkalommal énekmondói minőségben.

A konferencia legnagyobb érdemének azt tarthatjuk, hogy egyáltalán létrejöhett, és harmonikus légkörben folyhatott le. Az elhangzott előadásokat a Hantken Kiadó fogja könyvben megjelentetni.

VICZIÁN István

MTA X. Földtudományok Osztálya felügyelete alatt Archeometriai Munkabizottság alakult

2008. november 19-én megalakult az archeometriával foglalkozó földtudományi szakembereket és a társtudományok legszélesebb körét reprezentáló érdeklődő kutatókat összefogó Archeometriai Munkabizottság, amely az MTA X. Földtudományok Osztálya Geokémiai és Ásvány-Kőzettani Tudományos Bizottságának felügyelete alatt működik. Elnöknek az alakuló ülésen résztvevők SZAKMÁNY Györgyöt (ELTE TTK Kőzetan-Geokémiai Tanszék docense), titkárnak BAJNOCZI Bernadettet (MTA Geokémiai Kutatóintézet tudományos főmunkatársa) választották meg. A munkabizottság elérhetősége: bajnoczi@geochem.hu <mailto:bajnoczi@geochem.hu>, (06 1) 319-3137/1129.

A Szőnyi-féle ásványgyűjtemény jubileuma Debrecenben

SZŐNYI Pál hagyatéka alapozta meg a debreceni Református Kollégium értékes ásványgyűjteményét. A Kollégiumban 2008. november 6-án és 7-én emlékeztek meg SZŐNYI Pál születésének 200. és halálának 130. évfordulójáról. A gyűjtemény újrarendezésében és tudományos népszerűsítésében az elmúlt évtizedekben nagy érdemei voltak NAGY Mihálynak, a Gimnázium volt tanárának és igazgatójának. Az ásványkiállítást a mostani évfordulóra teljesen felújították a Debreceni Egyetem Ásvány- és Földtani Tanszéke és a debreceni Szőnyi Pál Ásványbarát Kör segítségével. Ebből az alkalomból emlékülést rendeztek, amelyen VERESNÉ

LÉTAI Ágnes tanárnő az általa vezetett felújítási munkálatokról számolt be, BARCSA Tímea és OLÁH Adrienn tanulók az alapító életét ismertették, KOZÁK Miklós és PÜSPÖKI Zoltán, a tanszék tanárai a földtudományok újabb eredményeiről tartottak előadást.

Megjelent KUBOVICS Imre: Általános kőzettan — a földövek kőzettana című könyve. A kötet a MÁFI könyvtárban 20%-os kedvezménnyel 6500 Ft-ért megvásárolható. Megrendelni a library@mafi.hu e-mail címen lehet.

Megjelent BUDAI Tamás, FODOR László (szerk.): A Vértes hegység földtana c. kötet a hozzá tartozó földtani térképpel. Megvásárolható a MÁFI könyvtárban 6000 Ft-os áron. További információ a www.mafi.hu honlapon.

Értesítjük az Olvasókat és a Szerzőket, hogy a Földtani Közönyt a 139-es évfolyamtól referálja a Scopus nemzetközi elektronikus adatbázis (www.scopus.com), amely többek között az EISZ-rendszeren keresztül is elérhető.

Személyi hírek

A csíkszeredai Pro Geologia egyesület DUDICH Endrének díszoklevelet adományozott a Székelyföld földtanának megismerése érdekében végzett munkásságáért.

HARTAI Éva tagtársunkat a MTESZ Emlékéremmel tüntette ki 2008. december 10-én.

Könyvismertetés

**HÁLA József, PAPP Gábor, POZSONYI József (szerk.):
Semsey Andor emlékkötet**

Könyv EGY mecénásról – HÉT szerzőtől – HÁROM részben

Ki lehet az? — kérdezheti még a tudománytörténetben járatosabb Olvasó is, hiszen ilyen „számtanpélda” láttán mindenképpen

adódik ez a kérdés: ki lehet az, kinek életműve, ismertetni, értékelni való, a Köz érdekében nagylelkűen kifejtett tevékenysége éppen ezekkel a meseszámokkal lenne tagolható?

A SEMSEY Andor életművét bemutató kötetnek három része lett, a tavalyi tisztelgő előadássorozat után: a Semsey-írásokból álló blokk, alig ismert művek, dokumentumok közreadásával (ez a MÁFI-ban dolgozó dr. HÁLA József tudománytörténész érdeme). Maguk az emlékező, értékelő előadások, melyeknek a címét alább ismertetjük, és melyek a 2008. évi Semsey-évforduló különböző rendezvényein hangzottak el, Budapesten, ill. a Semsey-múzeumnak otthont adó Balmazújvárosban (s melyeknek megszervezése — mint az egész köteté is — POZSONYI József múzeumigazgatót dicsééri).

Végezetül pedig a hármas harmadik tagja, dr. PAPP Gábor a Magyar Természettudományi Múzeumból, aki a páratlan (értelem-szerűen fekete-fehér) dokumentáló képanyag összeállítását, jegyzetelését végezte, amely a POZSONYI József-féle másfélutacsnyi színes kép mellett ugyanolyan jelentőségű.

És még egy „meseszám”, szinte befejezésül: hétoldalas lett a KECSKEMÉTI Tibor összefoglalásában elkészült *Summary*, ez egészíti ki a szép kiállítású, keménytáblás kötetet. Címlapját SEMSEY Andornak a szakmabeliek számára ismerős és a MÁFI Tanácstermében is látható időskori olajképe (STETKA Gyula, 1904.) díszíti. Azzal a belső csöndességgel néz, mely a „maga szénáját” illetően okkal-joggal nyugodt, a saját évtizedeivel jól gazdálkodó embernek a világszemléletéből ered.

A belső fejezetcímek pedig, melyek az Akadémia elnökének, PÁLINKÁS Józsefnek bevezetője után sorakoznak, rövidítve az alábbiak:

MAROSI Ernő: *Az MTA egy régi jótevője, Semsey Andor*;

PAPP Gábor, KECSKEMÉTI Tibor: *Egy mecénás páratlan adományai a Nemzet múzeumának*;

KORDOS László: *Semsey Andor és a Földtani Intézet*;

VÁSÁRHELYI Tamás: *Semsey Andor szerepe Herman Ottó munkásságában*;

HÁLA József: *Semsey Andor, a magyar néprajztudomány mecénása*;

POZSONYI József: *Egy tudománypártoló földbirtokos — Semsey Andor*.

A könyv 215 oldal terjedelemben a Tiszántúli Történész Társaság kiadásában jelent meg. Megvásárolható a MÁFI könyvtárban 3000 Ft-os áron (bolti ár: 4000 Ft).

PAPP Péter